Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2017-00668

POL-30 Rautio Sari Annika(UM) 20.06.2017

Asia
EU:n ulkoasiainneuvosto 19.6.2017; yhteenvetoraportti

Kokous
19.06.2017

Jäsenmaat antoivat tukensa EU:n globaalistrategian toimeenpanossa tähän mennessä tehdylle työlle erityisesti turvallisuuden ja puolustuksen sekä kriisinkestokyvyn (resilienssi) vahvistamisen osalta. Toivottiin strategian kunnianhimoisen toimeenpanon jatkamista. Myös konflikteihin liittyvän EU:n integroidun lähestymistavan toimeenpanossa on edistytty. Keskustelua jatketaan heinäkuun UAN:ssa, jolloin tavoitteena on tunnistaa prioriteetit strategian toimeenpanossa seuraavan vuoden aikana.

EU-Nato -yhteistyön toteuttamisessa todettiin tapahtuneen merkittävän muutoksen kohti yhteistyötä ”sääntönä, ei enää poikkeuksena”. Viime joulukuussa sovitun 42 kohdan toimenpidelistan toteuttamisessa joitakin osa-alueita tulee vielä vauhdittaa, mutta yleisesti edistystä kiitettiin ja esimerkiksi Helsinkiin perustettava eurooppalainen hybridiosaamiskeskus sai kiitosta molempia toimijoita sekä jäsenmaita hyödyttävänä askeleena. Seuraavan tarkastelun yhteydessä ensi joulukuussa voidaan tarkastella listan täydentämistä myös uusilla toimenpiteillä.

Korostettiin terrorismin globaalia luonnetta ja yhteistyön lisäämisen tarvetta. Temaattisista aiheista esiin nousivat erityisesti verkossa tapahtuva terrorismiin liittyvä toiminta, radikalisoitumisen ehkäiseminen, terrorismin rahoitus, vierastaistelijat sekä kriisinkestokyvyn ja kapasiteetin vahvistaminen kolmansissa maissa.

Muuttoliikkeen ulkosuhdeulottuvuudestan keskusteltiin kumppanuuskehyksen neljännen edistymisraportin pohjalta. Keskustelussa nousivat esiin paine keskisellä Välimerellä, mutta myös itäisellä reitillä. Pitkäaikaista työtä ja juurisyihin puuttumista korostettiin.

1. EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian toimeenpano

Käytiin keskustelua korkea edustaja Mogherinin globaalistrategian (EUGS) ensimmäisen vuoden toimeenpanoa koskevan raportin pohjalta. Edistystä on saavutettu erityisesti turvallisuuden ja puolustuksen alalla. Seuraavina askelina nähtiin pysyvästä rakenteellisesta yhteistyöstä (PRY) sopimista, taisteluosastojen (EUBG) rahoituksen parantamista sekä komission esittelemän puolustusrahasto (EDF) käyttöönottoa. Tämän lisäksi EU:n naapuruston kriisinkestokyvyn (resilienssi) vahvistamisesta on annettu korkean edustajan ja komission yhteinen tiedonanto, jonka pohjalta työtä

on tarkoitus viedä järjestelmällisempään suuntaan. Unioni tekee jo paljon kriisien estämiseksi ja ratkaisemiseksi eteläisessä ja itäisessä naapurustossa. Myös konflikteihin liittyvän EU:n integroidun lähestymistavan (EU-toimijoiden, politiikkojen ja työkalujen koordinoitu käyttö) viemiseksi käytäntöön on saatu hyviä esimerkkejä ml. Sahelin alueella.

Jäsenmaat ilmaisivat tukensa globaalistrategian tähänastiselle toimeenpanolle sekä korkealle kunnianhimon tasolle ja nopealle etenemiselle jatkossa. Lisätyötä edellyttävinä aiheina tuotiin esiin mm. transatlanttinen solidaarisuus ja taakanjako, EU:n oman kriisinkestokyvyn vahvistaminen, merellinen turvallisuus, sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhtymäkohdat, kyberturvallisuus, hybridiuhkiin vastaaminen ja strateginen viestintä.

Suomi korosti tarvetta vahvemmalle EU:n yhteiselle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle ja globaalistrategian välinearvosta tämän tavoitteen saavuttamisessa. Jos EU haluaa olla vaikutusvaltainen, on toimittava yhdessä. Konfliktinesto ja rauhanvälitys on pidettävä korkealla EU:n ulkopoliittisella agendalla. Tässä yhteydessä Suomi viittasi edellisen viikon EU:n korkean tason arktiseen tapahtumaan kiitti KE Mogherinia hyvistä keskusteluista Oulussa.

Aiheeseen palataan heinäkuussa, jolloin valitaan EUGS:n toimeenpanon seuraavan vuoden prioriteetit.

Hyväksyttiin neuvoston päätelmät merellisestä turvallisuudesta.

2. EU-NATO-yhteistyö

Keskusteltiin Naton ja EU:n päämiesten heinäkuussa 2016 antaman yhteisjulistuksen ja sitä tarkentavan, joulukuussa sovitun 42 kohdan toimenpidelistan toimeenpanosta EU:N ja Naton yhteisen edistymisraportin pohjalta. Todettiin yhteistyön läpikäyneen merkittävän muutoksen: EU-Nato -yhteistyöstä on tullut normi, se ei enää ole poikkeus.

Käytiin läpi yhteisen toimenpidelistan keskeisimmät osa-alueet:
1. Hybridiuhkiin vastaaminen: Helsinkiin perustettava osaamiskeskus on keskeinen elementti myös EU-Nato -yhteistyön näkökulmasta; ensi kertaa EU:n ja Naton viranomaiset tekevät säännönmukaista yhteistyötä tällä osa-alueella.
2. Strateginen viestintä: EU:n ja Naton tiimit koordinoivat sisältö- ja analyysityötään keskenään tehokkaasti.
3. Sophia- ja Sea Guardian -operaatiot tekevät tiivistä yhteistyötä Välimerellä.
4. Kyberuhat: EU:n ja Naton välillä on alettu vaihtaa tietoa kyberuhkakonsepteista.
5. Tuki kumppanimaiden kapasiteetin rakennukselle, prioriteettimaina Bosnia-Hertsegovina, Moldova ja Tunisia.

Seuraava raportti yhteistyön toimeenpanosta annetaan joulukuussa. Tuolloin on mahdollista laajentaa toimenpiteiden listaa. Yksi mahdollinen ala on terrorismin vastainen toiminta. Nyt valittujen yhteisten prioriteettikumppanimaiden joukkoa toivottiin laajennettavan.

Keskustelussa tuli esiin, että Naton rooli turvallisuuden tuottajana on jatkossakin keskeinen, mutta Nato saati sen vahvinkaan yksittäinen jäsenmaa ei pysty tekemään kaikkea yksin; tämä korostaa EU-yhteistyön merkitystä liittokunnalle. Nato tukee EU:n työtä eurooppalaisen puolustuksen kehittämiseksi ja toivoo jäsenmaiden puolustusmenoja lisättävän. Vahvempi EU tarkoittaa vahvempaa Natoa ja päinvastoin. Yhteistyön kehittämisen Naton kanssa ja EU:n puolustusyhteistyön syventämisen todettiin myös vastaavan kansalaisten odotuksiin. Yhteistyön kehittämisessä annettiin tunnustusta Naton ulkopuolisten EU-jäsenmaiden aktiivisuudelle.

Suomi piti hyvänä kulttuurinmuutosta EU-Nato-suhteissa; yhteistyö on nyt normi. Hybridiosaamiskeskus tulee olemaan tärkeä osa käytännön yhteistyötä ja konkreettinen esimerkki edistymisestä.

Hyväksyttiin neuvoston päätelmät aiheesta.

3. Terrorismin vastainen toiminta

Todettiin EU:n terrorismin vastaisten (CT) ulkosuhdetoimien alueelliset ja temaattiset prioriteetit sekä viimeaikaiset terrori-iskut Euroopassa. Korostettiin sisäisten ja ulkoisten toimien välistä yhteyttä, josta myös sisäministerit edellisellä viikolla keskustelivat ja joka on myös Eurooppa-neuvoston agendalla. Helmikuun 2015 ulkoasiainneuvostossa hyväksytyt päätelmät muodostavat puitteet ja päätelmiä on pantu täytäntöön yhteistyössä EUH:n, komission, jäsenvaltioiden ja EU:n terrorisminvastaisen koordinaattorin (CTC) kesken. Erityisesti tietojenvaihto on tärkeä elementti, tätä on korostettu myös globaalistrategiassa. Nyt hyväksyttävät päätelmät täsmentävät temaattisia ja alueellisia prioriteetteja ja käyvät myös läpi tapahtunutta kehitystä. Maantieteellisinä prioriteetteina ovat Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka, Länsi-Balkan ja Turkki. Lisäksi Sahel, Afrikan sarvi ja Persianlahden alue tärkeitä. Näiden kanssa EU on käynyt CT-dialogeja, on sijoitettu CT-asiantuntijoita delegaatioihin ja laadittu CT-toimintasuunnitelmia. Rahoitustukea lähialueisiin kohdistuville CT-toimille on lisätty. Paljon on tehty myös sellaista, mikä ei suoraan ole CT-työtä mutta jolla on tähän välillinen vaikutus. Näitä ovat mm. kulttuurien välinen dialogi, koulutukseen panostaminen ja terrorismin juurisyihin keskittyvät toimet. Temaattisina aiheina korostuvat mm. laiton asekauppa, oikeudellinen yhteistyö, vierastaistelijoita koskevaan uhkaan puuttuminen sekä väkivaltaisen ekstremismin ehkäiseminen ja torjuminen (P/CVE).

Seuraavien askeleiden osalta Sahelin alue on erityisen tärkeä. Myös Libyassa uhat kasvavat. Tuotiin esiin mahdollisuus EU-delegaatioihin sijoitettujen CT-asiantuntijoiden verkoston laajentamiseen Afrikan sarveen ja Keski- ja Kaakkois-Aasiaan. Avainkumppaneita ovat Yhdysvallat, Australia ja Israel Venäjän kanssa yhteydenpito on tärkeää, luonnollisesti sovittuja periaatteita noudattaen.

Esiin nostettiin internetissä tapahtuvan rekrytointi ja radikalisaatio, joiden ehkäisemistä tulisi vahvistaa. Myös strategista viestintää tulee parantaa myös etelässä eli arabivaltioissa. EU:n YTPP-operaatiot voisivat enenevässä määrin olla hyödyksi CT-työssä. Yhteistyön Europolin, Eurojustin, Cepolin ja Frontexin kanssa ja niiden kesken on tärkeää. Unionin kapasiteettia kyberuhkien torjumiseksi on vahvistettava.

Keskustelussa tuotiin esiin, että terrorismissa on kyse globaalista ongelmasta, johon tulee vastata globaalisti ja kaikki yhdessä On tärkeää keskittyä käytännön tason yhteistyöhön ja jakaa hyviä käytäntöjä . Ulkoisten ja sisäisten toimien yhteyttä korostettiin.

Hyväksyttiin päätelmät terrorismin vastaiseen toimintaan liittyvistä EU:n ulkoisista toimista.

4. Muuttoliikkeen ulkosuhdeulottuvuus

Käytiin läpi muuttoliikkeen kumppanuuskehyksen ensimmäisen vuoden tuloksia eri tunnuslukujen valossa. Viime vuonna Nigerin kautta tuli 70 000 siirtolaista, tänä vuonna vain 5 000. Tätä voi pitää EU:n Nigerian kanssa tekemän yhteistyön tuloksena. EU tukee myös G5-maiden Joint Forcea Sahelin alueella. 45 000 Saharan eteläpuolisen Afrikan siirtolaista on palannut vapaaehtoisesti EU:n, IOM:n, UNHCR:n ja Libyan viranomaisten kesken tehdyn yhteistyön ansiosta. Ongelmaa ei ole vielä ratkaistu, mutta tuloksia on jo saavutettu. Myös Egyptistä lähtevien määrä on pienentynyt lähes olemattomiin. Työtä on tehty myös Libyassa, tänä vuonna on tähän mennessä ollut yli 4500 palaajaa lähtömaihin eteläisessä Afrikassa. Libyan rannikkovartiostoa koulutetaan ja varustetaan.

Haasteita on edelleen: Palautuksissa on ollut ongelmia. Kumppanuuksissa hiljainen yhteistyö on osoittautunut parhaaksi tavaksi saada parannusta asiaan. Eurooppaan on edelleen valtava määrä tulijoita, joten kriisin ratkaisuun on vielä pitkä matka. Vaikka tuloksia on nähtävissä jo nyt, osa tuloksista konkretisoituu vasta pitkällä aikavälillä.

EU-Turkki-yhteistyön julistuksen pohjalta EU:n lupaamasta kolmen miljardin tuesta on allokoitu 2,9 miljardia euroa ja noin 1,5 miljardista on jo tehty toteutussopimukset. Syyrian osalta miljardi kanavoidaan Trust Fundin kautta pakolaisia vastaanottaneille yhteisöille mm Jordaniassa, Libanonissa ja Irakissa, mutta myös Turkissa ja Armeniassa. EU:n Afrikka-hätärahasto (Trust Fund for Africa) tukee Afrikan maita muuttoliikekysymyksissä.

Keskustelussa korostuivat muuttoliikkeen pohjasyihin vaikuttaminen, ilmastonmuutoksen merkittävä vaikutus pakotettuun muuttoliikkeeseen, tulevaisuuden toivon puute mm. Sahelin alueella niin, että alueen ihmiset ovat helppo saalis salakuljettajille. EU tulisi voida toiminnallaan ehkäistä konfliktien ja sitä kautta muuttoliikevirtojen syntymistä. On tarjottava vaihtoehtoisia elinkeinoja, koulutusta ja työtä. Ihmissalakuljetuksen vastainen työ ja takaisinoton tehostaminen ovat aiheita, joissa olisi parannettavaa. Muuttoliikettä ei saada vähenemän tai loppumaan helposti. Muuttoliiketoimien rahoituksen tarve nousi tärkeäksi kysymykseksi. Keskinen Välimeri on selvästi tärkein reitti tällä hetkellä ja Libyan mutta myös Tunisian kanssa olisi tehtävä enemmän työtä. Libyan tilanteeseen olisi saatava poliittinen ratkaisu.

Joissakin puheenvuoroissa peräänkuulutettiin solidaarisuutta ja tukea niille jäsenmaille, joita muuttoliike eniten painaa. Kumppanuuksien ulottamista nykyistä laajemmalle, ml. Afganistaniin, Pakistaniin, Bangladeshiin toivottiin. Kiinnitettiin huomiota keskisen Välimeren reitin suuriin tulijamääriin ja siihen, että saapujia on myös maista, jotka eivät Geneven konvention perusteella saa pakolaisstatusta.

5. Irak, Persianlahti

Aiheet käsiteltiin ulkoministereiden epävirallisella lounaalla. Tätä ennen virallisessa istunnossa hyväksyttiin neuvoston päätelmät Irakista.

6. Muut asiat ja A-kohtina hyväksytyt päätelmät

Todettiin tarve turvallisuusyhteistyölle Sahelin alueen maiden kanssa sekä alueen nk. G5-maiden välillä. Alueen maiden keskinäisen turvallisuusyhteistyön kehittäminen on paras keinoa toimia terrorismia vastaan ja rajaturvallisuuden vahvistamiseksi. Vietettiin hiljainen hetki Malissa tapahtuneessa terrori-iskussa menehtyneiden EUTM-operaation (1 menehtynyt, 1 kadonnut) jäsenien muistoksi.

Joissakin puheenvuoroissa tuotiin esiin huoli Venäjän viranomaisten reaktioista rauhanomaisiin mielenosoituksiin 12.6.

Eräät jäsenmaat toivat esiin huolen Turkin sisäisestä kehityksestä ja Amnesty Internationalin Turkin-organisaation johtajan vangitsemisesta.

A-kohtina hyväksyttiin raportissa mainittujen lisäksi seuraavat neuvoston päätelmät:

- EU engagement with civil society in external relations
- Central Asia
- Court of Auditors' special report on 'EU Assistance to Tunisia'

- Climate change following the United States Administration's decision to withdraw from the Paris Agreement
- Framework for a Joint EU Diplomatic Response to Malicious Cyber Activities ("Cyber Diplomacy Toolbox")

Suomen edustajat

Ulkoministeri Soini ja virkamiesdelegaatio

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Irak, muuttoliike, NATO, Qatar, Sahel, terrorismi, UAN Ulkoasiainneuvosto, YTPP, YUTP, ilmastonmuutos
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, OM, PE, PLM, SM, TPK, VM, VNK, YM